

Sebekritika, nebo iluze?

Ladislav Hejdánek

in: Velehrad. Nezávislý časopis pro křesťanský život, 1989, n. 2, p. 18–19 ♦ [publication](#)

This is a response to the following document:

[Redakci Křesťanských obzorů](#)

in: Velehrad. Nezávislý časopis pro křesťanský život, 1989, č. 2, str. 18–19 (samizdat) ♦ [publikace](#)

jedná se o reakci na tento dokument:

[Redakci Křesťanských obzorů](#)

♦ článek, česky, vznik: 27. 1. 1989 ♦ web

♦ article, Czech, origin: 27. 1. 1989 ♦ web

Sebekritika, nebo iluze?

Ladislav Hejdánek

in: Velehrad. Nezávislý časopis pro křesťanský život, 1989, n. 2, p. 18–19 ♦ [publication](#)

This is a response to the following document:

[Redakci Křesťanských obzorů](#)

in: Velehrad. Nezávislý časopis pro křesťanský život, 1989, č. 2, str. 18–19 (samizdat) ♦ [publikace](#)

jedná se o reakci na tento dokument:

[Redakci Křesťanských obzorů](#)

♦ článek, česky, vznik: 27. 1. 1989 ♦ web

♦ article, Czech, origin: 27. 1. 1989 ♦ web

Sebekritika, nebo iluze?¹ [1989]

Nehodlám na text F. Maliňáka odpovídat polemicky: bylo by příliš snadné jej zavalit fakty a historickými doklady. Čeho bych tím však dosáhl? Stal bych se v očích všech, kdo mne jinak neznají, zarytě protikatolickým harcovníkem. Tím by každý argument, který bych mohl uvést, ztratil svou váhu. Přesvědčil bych ty, které přesvědčovat nechci anebo kteří už i tak jsou přesvědčeni. Střízlivě věcný rozhovor však také není možný; když někdo označí má slova za nepravdivá, za „holou nepravdu“, nebo dokonce za „pustou lež“, nemůže očekávat z mé strany dialog, ani i když mne chce zároveň ujistit, že si mne „váží“.² Přiznávám se k naději, že se najde někdo mezi katolickými historiky, kdo uvede tvrzení F. Maliňáka na pravou míru. Jsem protestant a dám proto přednost zametání před vlastním prahem; práce je to zejména v posledních letech nemalá.

Rád bych se však obrátil ke katolickým bratřím všeobecně. Prožívám spolu s nimi radost z prvních známek duchovní obnovy katolictví v českých zemích (situaci na Slovensku z přímé zkušenosti neznám, ale mám za to, že to navzdory odlišnostem platí i tam). Zaráží mne však jedna věc: naši katolíci jsou z velké většiny nakloněni oddávat se nepřiměřené euforii, iluzím a ne-li myšlenkovému, zejména teologickému nicnedělání, tedy alespoň málodělání. Považuji to za velmi nebezpečnou okolnost a chtěl bych před tím varovat. Sociologicky se situace katolíků v českých zemích opravdu hluboce změnila a také psychologicky se to odráží v novém sebevědomí. Ale to je křesťanský málo – anebo někdy až na škodu příliš mnoho. Necht' v tom nikdo nevidí kritiku a výtku z cizího tábora, ale upřímnou starost široce ekumenicky orientovaného člověka, který chce křesťanství a evangelium brát opravdu vážně: českému katolictví chybí hlubší myšlenkové zakotvení, a to je něco, co nelze nijak snadno překonat. V naší dnešní společnosti není nač navázat, protože opravdová znalost křesťanství vůbec i katolictví zvláště u nás v posledním století nikdy nebyla velká a dnes je žalostná, a platí to bohužel i pro většinu katolíků (u protestantů to ještě v první polovině století bývalo lepší, ale dnes už to celkový úpadek také vyrovnal).

Jsem si vědom toho, že asi nenajdu mnoho souhlasu, ale jsem přesvědčen, že návraty a ožívování tradic barokního katolictví nemohou představovat skutečnou pomoc, protože to zejména u nás znamená znovu se nechat ovlivňovat duchem protireformačním a zanedbávat odkaz klasického katolictví středověkého. To je však také jediná možná základna pro ekumenickou spolupráci, dokud se nepodaří vybudovat živou základnu novou. A k tomu musí

¹ Jedná se o odpověď na dopis Františka Maliňáka (F. Maliňák, *Redakci „Křesťanských obzorů“*, in: *Křesťanské obzory*, 2, 1989, č. 1, str. I–II [příloha „Křesťanská solidarita“]), který reagoval na Hejdánkův článek *Potřebujeme Majestát*, uveřejněný původně v samizdatových *Lidových novinách* (srv. L. Hejdánek, *Potřebujeme Majestát*, in: *Lidové noviny*, 1, 1988, č. 4, str. 3; přetištěno in: *Křesťanské obzory*, 1, 1988, č. 1, str. 27–28). Text byl uvozen poznámkou redakce: „V loňském roce vyšel ve čtvrtém čísle měsíčníku *Lidové noviny* článek od PhDr. Ladislava Hejdánka s titulem *Potřebujeme majestát*. Na tento článek, vůči katolíkům velmi tolerantní[,] odpověděl F. Maliňák v *Křesťanských obzorech* prudkými výpady. (Celá polemika se týkala způsobu přijetí vzniku republiky v roce 1918 katolickými věřícími.) Dr. Hejdánek reagoval článkem, v jehož úvodu píše, proč nehodlá s F. Maliňákem polemizovat[,] a v dalším se obrací na katolíky všeobecně. Protože nad jeho slovy bychom se měli my, katolíci, vážně zamyslet, přijala redakce *Velehradu* tento článek a publikuje jej v celém rozsahu.“ – Pozn. red.

² Srv. F. Maliňák, *Redakci „Křesťanských obzorů“*, str. I. – Pozn. red.

přistoupit promyšlené navazování na to nejlepší, co poskytuje dnešní světový katolicismus. Přední katoličtí myslitelé, kteří k nám v posledních letech přijíždějí, bývají překvapeni a nejednou přímo šokováni intelektuální, tj. theologickou a filosofickou inferioritou třeba katolických diskusních příspěvků. Samotná znalost nejlepších katolických myslitelů přítomnosti je mizivá, o nějaké inspiraci jejich dílem nelze takřka mluvit. To není jen otázka posledních let, ale má to starou tradici; a s tím je zapotřebí už jednou skoncovat. Zde jsou kořeny převážné bezvýraznosti také katolické „moderny“ a také toho, že „katolický laik ... rostl v bezduchého a nemyslícího liberála, lhostejníka a aklerikála“, ³ tedy kořeny nízké úrovně i tzv. pokrokových proudů.

Tím nechci ovšem říci, že vidím intelektuální, myšlenkovou obrodu jako rozhodující předpoklad obrody duchovní; je to spíš důležitý příznak. Nedovedu si představit, že by mohlo v křesťanských řadách dojít ke skutečné duchovní obrodě, aniž by to bylo vidět na pronikavém zvratu postojů intelektuálních. A už vůbec to není možné v případě křesťanů katolické orientace, neboť právě pro katolicismus je tradičně charakteristická veliká úcta a vážnost k myšlení co nejpřesnějšímu a co nejhlubšímu. Duchovní a mravní obroda katolicismu u nás není slučitelná s myšlenkovým diletantismem. Přesto se mi zdá, že musím říci ještě něco dalšího, co mne v dopise F. Maliňáka redakci KO zarazilo snad nejvíc.

Problém katolické obnovy (a vůbec křesťanské obnovy, to platí pro všechny křesťanské církve) není vnitřní církevní a konfesijní, ba ani jen vnitřní křesťanskou záležitostí. Křesťané jsou postaveni do světa a do společnosti ne pouze proto, aby byli, ale s docela určitým posláním. Nevím o ničem, co by lidé neorientovaní křesťansky nemohli dělat stejně nebo i lépe než křesťané, ovšem s jedinou výjimkou: brát na sebe viny a odpovědnost za ně, i když z běžného lidského hlediska by se k nim nemuseli hlásit, protože se přímo „neprovinili“. Evangelium je především radostná zpráva o tom, že Ježíš Kristus snal ze světa tíhu hříchů tak, že tyto hříchy vzal na sebe. Znamená-li vůbec něco *imitatio Christi*, pak to je právě ochota a připravenost brát na sebe vinu nebo alespoň spoluvinu za zlé skutky, k nimž se nikdo nechce hlásit. Což to opravdu zní tak nepochopitelně křesťanským uším, že by na sebe měli vzít alespoň podstatný kus viny za to, že první republika ztroskotala? Není to také důsledek toho, že právě křesťané v ní nebyli dost křesťany? A nejsou právě tak křesťané voláni k odpovědnosti za ztroskotání pokusu o obnovu slušné a spravedlivé, mnohem spravedlivější společnosti po konci války? Nejsou právě křesťané povoláni vzít na sebe hřích celé společnosti, že byly možné hrůzy padesátých a ohavnosti sedmdesátých let? Proč si p. Maliňák myslí, že je křesťanské se na Slovensku „otevřeně distancovat od klerofašismu“, ⁴ a nikoliv spíš na sebe vzít vinu a odpovědnost? Jaký smysl by měl Ježíš, který by se „distancoval“ od hříšníků a publikánů?

³ J. L. Hromádka, *Katolicism a boj o křesťanství*, Praha 1925, str. 251. – Pozn. red.

⁴ Srv. F. Maliňák, *Redakci „Křesťanských obzorů“*, str. II. – Pozn. red.